
Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2012:3

Kyrkoantikvarisk ersättning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2012:19 som föreslår att det ska göras en översyn av bestämmelserna om fördelning av den kyrkoantikvariska ersättningen. Eftersom det redan pågår ett omfattande arbete inom Svenska kyrkan och mellan Svenska kyrkan och myndigheterna inom kulturmiljövården i den riktning som motionären önskar föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:19.

Motionens förslag

Motion 2012:19 av Ulla Rickardsson, Kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av Svenska kyrkans bestämmelser för antikvariska kostnader.

Bakgrund

Enligt 4 kap. 16 § i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. har Svenska kyrkan rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Ersättningen fördelas av Svenska kyrkan. Den nationella nivån fördelar ersättningen mellan stiftet och stiftet fördelar inom sitt geografiska område. Varje beslut om fördelning ska föregås av samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. Riksantikvarieämbetet ska ges tillfälle att yttra sig över fördelningen mellan stiftet och respektive länsstyrelse ska ges tillfälle att yttra sig över fördelningen inom stiftet.

I proposition 1998/99:38 *Staten och trossamfunden* anges villkoren för ersättningen. Av propositionen framgår bl.a. att den förvaltande församlingens ekonomiska förutsättningar inte bör tillmätas betydelse vid fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen och att ersättningen inte får bli en komponent i det inomkyrkliga utjämnningssystemet.

Detaljerade villkor för fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen utarbetas av Svenska kyrkan i samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. Kyrkostyrelsen fastställer villkoren. Nuvarande villkor har genomgått en revidering under åren 2011 och 2012. Planerna är att kyrkostyrelsen ska anta det reviderade förslaget den 24 september i år. I förslaget finns följande paragraf som berör ersättningsnivåerna:

Kostnader för kulturhistoriskt motiverade vård- och underhålls-åtgärder på kyrkliga kulturminnen enligt dessa villkor får stödjas med kyrkoantikvarisk ersättning med en andel av kostnaden för åtgärden.

Hur hög andel av kostnaden som får ersättas styrs av åtgärdens karaktär, kulturarvsnyttan med åtgärden samt av den förvaltande församlingens kulturarvsansvar. Beräkningsgrunder och rekommenderade procentintervall för åtgärdstyper utvecklas vidare i handboken.

På Svenska kyrkans nationella nivå pågår ett arbete med att ta fram *Handbok för arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning*, vilket beräknas vara klart under våren 2013. Handboken kommer bl. a. att innehålla nya rekommendationer för beräkning av procentsatser för ersättningen. Begreppet kulturarvsansvar, som är ett av flera kriterier vid beräkning av ersättningsnivåerna, kommer att utvecklas.

Den överenskommelse som träffades mellan staten och Svenska kyrkan år 2000 gäller tills vidare. Enligt propositionen ska en löpande utvärdering och uppföljning göras vid s.k. kontrollstationer vart femte år. Den första kontrollstationen inföll år 2009 och nästa infaller år 2014. Inför denna kontrollstation ämnar Svenska kyrkan nu påbörja diskussioner med kulturdepartementet, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. Vid dessa diskussioner har Svenska kyrkan för avsikt att informera staten om att förutsättningarna för förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet har förändrats, exempelvis att antalet tillhöriga till Svenska kyrkan minskar och att många församlingars ekonomi har försämrats.

Enligt överenskommelsen ska Svenska kyrkan årligen lämna en redovisning till regeringen i frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena. Av redovisningen ska bl.a. framgå hur ersättningen har använts och vilka resultat som har uppnåtts. I den redovisning som lämnades tidigare i år har Svenska kyrkan pekat på problemen med bristande förmåga till egenfinansiering, för låga ersättningsnivåer och för låg förbrukningstakt.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:19.

Svenska kyrkan är ansvarig för den största sammanhållna delen av vårt lands kulturarv. Svenska kyrkan får viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av detta kulturarv. Ekonomi- och egendomsutskottet menar att motionären pekar på mycket angelägna problem i samband med ersättningens användning, eftersom fördelningsreglerna förutsätter en viss egenfinansiering av församlingarna samtidigt som ersättningsnivåerna ofta är för låga. Många församlingar har inte möjlighet att ekonomiskt klara den egeninsats som krävs vid olika åtgärder. Detta får till följd att vissa underhållsåtgärder inte blir genomförda och att ersättningen som Svenska kyrkan får från staten inte används fullt ut.

Som utskottet har erfarit sker ett omfattande arbete inom Svenska kyrkans nationella nivå för att komma till rätta med problem som bristande förmåga till egenfinansiering, för låga ersättningsnivåer och för låg förbrukningstakt. Den nationella nivån har bl.a. framfört till stiftens att ersättningsnivåerna bör kunna höjas. Det pågår även ett arbete för att få större enhetlighet av stiftens beslut när det gäller ersättningsnivåerna för likartade åtgärder. Kyrkostyrelsen kommer i dagarna att ta ställning till nya fördelningsregler för den kyrkoantikvariska ersättningen. Enligt de föreslagna reglerna kommer förutom kulturarvsnyttan med åtgärden, även den förvaltande församlingens kulturarvsansvar, att vara avgörande för ersättningens storlek. Som en följd av de ändrade fördelningsbestämmelserna pågår ett arbete med att ta fram en handbok, med rekommendationer som ska vara till hjälp vid tillämpningen av de nya bestämmelserna.

Utskottet har även erfarit att Svenska kyrkans nationella nivå har påbörjat överläggningar med Kulturdepartementet och Riksantikvarieämbetet inför kontrollstationen år 2014. I dessa diskussioner framhåller kyrkan bl.a. kulturarvsansvaret och att förutsättningarna för förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet har genomgått stora förändringar sedan överenskommelsen slöts mellan Svenska kyrkan och staten år 2000. Även i den årliga redogörelsen till regeringen angående de kyrkliga kulturvärdena har liknande problematik lyfts fram.

Mot bakgrund av att det redan pågår ett omfattande arbete i den riktning som motionären önskar både inom Svenska kyrkan och mellan Svenska kyrkan och myndigheterna inom kulturmiljövården föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 27 september 2012

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Gusten Rolandsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Gusten Rolandsson, ordförande, Ingrid Karlsson, Sigvard Olsson, Gun Eriksson, Tommy Eriksson, Mats Johansson Flygg, Stefan Caplan, Marcus Bernhardsson, Jan G Nilsson, Sten Persson, Gerd Gullberg Johnson, Peter Bernövall, Gunvor Torstensson, Birgit Friggebo och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Titti Ådén, Magnus Nilsson, Sven-Erik Bodén, Bengt Säberg, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Ragnhild Bertius, Bertil Persson, Gunnar Pettersson, Jan Friheden, Dan Sarkar och Mats Lindström.

Biskop Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.